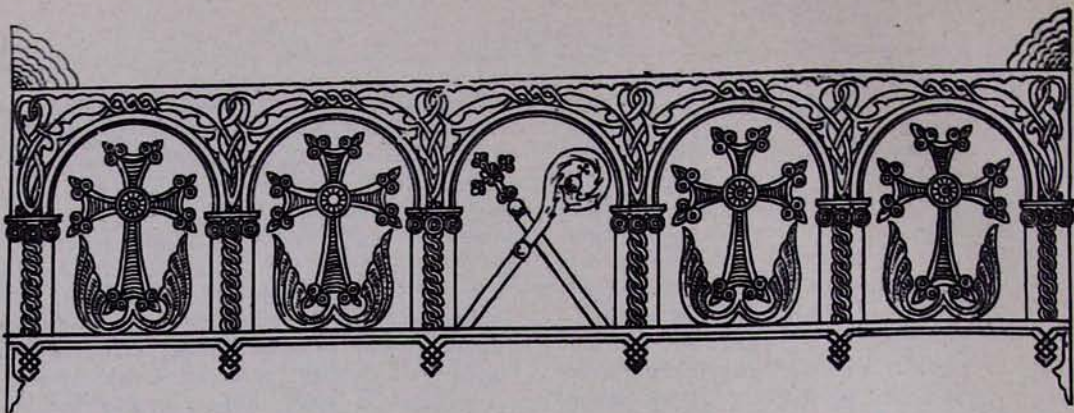

ՎԱՍՆ ԳԱՒԱԶՈՆ ՏԱԼՈՅ

Իսկ թէ զի՛նչ նշանակէ գաւազանն զոր տամք ի ձեռնս նոցա: Ասեմք, եթէ բազում ունի խորհուրդ ծածկեալ առ ինքեամբ գաւազանն: Նախ՝ նշանակէ զիշխանութիւն որպէս բազաւորք ունին. ըստ այնմ, «գաւազան արքայութեան քոյ». և զայն նշանակէ զլուսն խաչածն, զի ոչ է որպէս Կաթողիկոսի բոլոր՝ որ նշանակէ զիշխանութիւն ի բոլոր յազգս իւր, և ոչ որպէս եպիսկոպոսի կեռ և միակնութիւն, որ իշխէ միայն ի վիճակս իւր: Այլ վարդապետն ի չորս կողմ աշխարհի իշխէ ի հաւատացեալս և յանհաւատս, ի քանաչափ և յաշխարհականս, յեկեղեցիս և յարտաքս, և զայս ցուցանէ յեկեղեցոյն յարտաքս բերելն: Կամ որպէս գաւազանն Ահարոնի որ ծաղկեցաւ ի խորանին, և ապա բերաւ յարտաքս:

Երկրորդ՝ նշանակէ զօրութիւն. ըստ այնմ, «Դաւազան զօրութեան առաքեացէ Տէր»: Եւ զայս ցուցանէ բունն ամուր և տեղ, և յայտ է զի վարդապետն բանիւ և արդեամբ զօրաւոր լիցի և արի, և անյաղթելի ի մէջ թշնամեաց:

Երրորդ՝ նշանակէ զուղղութիւն, որպէս ունին ուղղիչք ի ձեռնին քանանայք և վարդապետք. և զայս ցուցանէ ուղղութիւն գաւազանին, որով յայտ է՝ զի նախ ինքն ուղիղ լիցի, և ապա զայս ուղղեացէ: «Զի որ արացցէ և ուսուցէ, նա մեծ կոչեցի ասէ Տէր»: Պատուիրէ առաքեալն. «Զգործս անտարանչին գործեալ»:

Չորրորդ՝ նշանակէ զհաստատութիւն տկարաց. ըստ այնմ, «Որ յենու ի նա իբրև ի Տէր հաստատութեամբ»:

Եւ զայս ուսուցանէ ստուարն զոյ, որով յայտ է՝ զի նեցուկ և հաստատութիւն է տկարացեալ մարդկան. «Որ և կազդուրացուցէ կարողացուցէ, և հաստանինն արացէ»:

Հինգերորդ՝ կերպիւ ինչ կուրաց առաջնորդ է ի նաճապարհի. և զայս նշանակէ երկարութիւնն: Եւ վարդապետն երկար բանի առաջնորդ է ի նաճապարհ երկնային կենացն:

Վեցերորդ՝ նշանակէ զխոցելն և զխեղելն, զոր և ցուցանէ խրանն որ ի ծայր գաւազանին, վասն որոյ պարտի ուսուցանել զհեղգացեալսն միշտ և հաճապագ, որպէս ուսուցանէ Պօղոս զՏիմոթէոս. «Հաս ի վերայ ծամու և տարածամու»:

Եօթներորդ՝ նշանակէ զխրատ և զտանջանս, ըստ այնմ, «Հարից գաւազանաւ գանձօրէնութիւնս նոցա, և տանջանօք գանիրաւութիւնս նոցա»: Եւ զայս ցուցանէ անունն որ կոչի գաւազան, այսինքն որ հարկանէ գանբանս: Եւ վարդապետն ունի զխրատ և զաստ ի վերայ անգգամաց, ըստ այնմ, «Դաւազանաւ բարկութեամբ եկից, եթէ սիրով Հոգւոյն»:

Ութներորդ՝ նշանակէ զմխիթարութիւն և զժողովումն, որպէս ցույց և գաւազան հովուաց անբան հօտից: Եւ զայս ցուցանէ կորացումն զխոյն, որով յայտ է զի ժողովեալ մխիթարէ զվշտացեալս ի պէսպէս փորձութեանց յուսով պսակաց. ըստ այնմ, «Մխիթարեցէ՛ք մխիթարեցէ՛ք զժողովուրդ իմ ասէ Աստուած», և այլն:

Իններորդ՝ բնութեալ շարժի յամենայն ձեռաց. և զայս պատճառն ուղղորկ և բերկ

գոյն: Եւ վարդապետին ոչ է պարտ ծանրանալ և դժուարիլ ի հարցումն բանի, այլ ամենեցուն խոնարհ և հնազանդ լինիլ և հաղցր բարոյ հպիլ:

Տասներորդ՝ զի գլուխն միշտ ի բարձր է, և այս ևս յարմար ձևոյն: Նոյնպէս վարդապետին պարտ է միշտ զգլուխն, այսինքն զմիտս ի բարձունս ունել (որ Քրիստոս նստի ընդ աջմէ Աստուծոյ) և ոչ դարձուցանել ի խոնարհ, բայց թէ խոն ինչ պիտոյիւ մարմնոյ, որպէս վերջին ծայր գաւազանին:

Մետասաներորդ՝ զի գլուխն ստուար է և մեծ յինքն, և ծայրքն նուրբ և հեղի: Նշանակէ՝ զի վարդապետին պարտ է, որ զծանր և զմեծամեծ օրէնս ինքն կատարեսցէ, իսկ զսակաւն և զրեքքն այլոց փարգեսցէ: Զի որպէս մեծ է ակաւնն իւր ի բերանուն, քան օտարաց, նոյնպէս մեծաւոր և նախկին ինքն լսեսցէ: Ապա թէ զծանր լուծն այլոց դիգէ, և ինքն մատամբն ոչ հպեսգի, նմանի յիմար փողաճարի՝ որ զլայն ծայրսն ի բերանն իւր դիգէ և զնեղն արտաքս, ոչ հեղէ ձայն, այլ միշտ յերեսս իւր բխանէ:

Երկոտասներորդ՝ որպէս ի ներքին նրբագոյն ծայրէն սակաւ սակաւ ի բանձրագոյնն ելանէ, նոյնպէս պարտ է վարդապետին սակաւ սակաւ կրթիլ ի մեծագոյնսն, որպէս աստիճանաւ ոք ելանէ ի բարձունս, և որպէս նոր ուսումն մանուկ ի յալրուբնեց ի մեննութիւնն ընթանալով, զի մի՛ ի խառնագոյնից երկուցեալ յամենայնէն վրիպեսցի:

Երեքտասներորդ՝ զի ի միջին կէտն է ռունն. և լաւս և յանկուս հաւասար կոչել: Այսպէս և վարդապետին պարտ է հաւասար ունել զգիտութիւն և զսրբութիւն գոյգ.

զի գիտութեամբն ուսուցէ, և սրբութեամբն արասցէ: Այլ և պարտ է զմիջին վարս ուղղել՝ ոչ յաջ խոտորիլ և ոչ յանեակ, զի երկոքին կողմն չար են: Այլ և զնոյնս ուսուցանել՝ ոչ կարի խստագոյն, և ոչ ամենեկին բոյլ, զի մի՛ յուսահատեսցին և մի՛ հեղգասցին:

Չորեքտասներորդ՝ զի ի ձեռն տան զգաւազանն, ձեռն գործոյ է նշանակ, ցուցանէ թէ զիշխանութիւնն ի ձեռն ւանդէ, այսինքն ի գործն, զի հաստատութիւն բանից գործն է. «Զի Յիսուս առնէր և ուսուցանէր». ուստի յետ փարգութեանն՝ սխանչելիս կատարէր, զի հաւատարիմ լիցի բանն փարգեալ ի յարդեանցն ցուցեալ:

Հնգեքտասներորդ՝ հաճապագ առ ինքն կրելն, նշանակէ յորս ինչ: Նախ գոր հրամայեաց Քրիստոս՝ «Ուրացի գանձն իւր հաճապագ, առցէ զխաչ՝ և եկեսցէ զկնի իմ»: Եւ առաքեալն ասէ՝ «Ինձ աշխարհ ի խաչ ելեալ է, և ես աշխարհի, զի ես գարշաւանսն Քրիստոսի ի մարմնի իմում կրեմ»: Երկրորդ՝ նշանակ է զհեղուրութեան մեծութեամբ, որպէս ի ձեռս ունել՝ որով ծանուցի մարդկան, որպէս զհեղուրք ունին ի ձեռն զնշան զհեղուրք: Երրորդ՝ զի գէն է յաղթութեանն Քրիստոսի, պարտ է ի ձեռին ունել՝ զի փախիցէ հաճապագորդ թշնամին: Չորրորդ՝ թէ և ոչ լինի պատերազմ, երբեմն զաղեռն փարցեն, երբեմն ի մատունս գնետն ուղղեն և արժեն: Այսպէս և վարդապետն միշտ ի ձեռին ունելով զխորհուրդն՝ ի միտն ածցէ և այնու ի սուրբ գիրս ընթացեալ զաղեռն պատրաստեսցէ, զնետս իւր ուղղեսցէ մտոք: Զայս ասէ Պետրոս. «Ի պատրաստի ունեցիք՝ տալ պատասխանի ամենայնի որ խնդրիցէ զբանն, որ է վասն յուսոյն ձերոյ»:

ՎԱՍՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՅ ԿՈՉՄԱՆՑ

Այլ որ կոչի վարդապետ, այսինքն ուսուցիչ, կամ վարդապետ, վարուցն պետ, այսինքն գործով կատարեալ, կամ վարդապետ՝ զեղեցկութիւն մարդկան բանն, այսինքն բանիցն պետ: Արդ՝ վարդ ծաղիկ՝ ունի բազում յատկութիւնս որ յարմարի վարդապետին: Նախ զի՝ անուշահոտ է, այսպէս և վարդապետին պարտ է ունել անուշահոտ վարս ըստ առաքելոյն, «Հոտ անուշ եմք Քրիստոսի ի մէջ փրկելոցն և կորուսելոցն»: Թէպէտ ումանք են ի կենդանեաց որք քարշին, «Այլ ումանց հոտ եմք ի մահու ի մահ, և ի կենաց ի կենանս»:

Երկրորդ՝ վարդն փրքեալ՝ ցուցանէ զինքն ամենեցուն, և վարդապետն զծաղիկ բանին

յայտնէ և ի լոյս հանէ և լուսաւորէ զամենեսեան:

Երրորդ՝ հասարակ ամենեցուն զմի և զնոյն հոտ բուրէ, և վարդապետն առանց ակնառութեան ամենեցուն ուսուցանէ զմի և զնոյն բանս Սուրբ Գրոց:

Չորրորդ՝ զի բազմակոյտ բերք ունի, և վարդապետն ունի զբազմատեսակ իմաստս մանուածոյ բանիւք և բառիւք շարամանեալ, ծածկեալ յօտարաց, և յայտնեալ իւրայնոց:

Հինգերորդ՝ զի կալուղ և փափուկ է տերևն, նոյնպէս և վարդապետին պարտ է խոնարհ և հեղ լինել հոգով ի տիպ նախապիւն իւրոյ Քրիստոսի, ըստ այնմ, «Ու-

սարուֆ յիենէ՛ն՝ զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիս»:

Վեցերորդ՝ ունի շորս երանգ գունոց, այսինքն կանանչ, կարմիր, սպիտակ և դեղին: Արդ՝ դեղնությունն ցուցանէ գառափնություն մարմնոյն ըստ Փիլոնի, «Այս ցամաֆ երկիր աստուածասէր է»: Եւ սպիտակն մանաւանդ զմաքուր և զյատակ բանսն: Իսկ կարմիրն զչերմ սէրն առ ամենայն ոք. ըստ այնմ, «Ո՛ր հիւանդանայ և ես ոչ տապանամ»: Եւ կանանչն զմիշտ մանկությունն և զգուարեալի խնդրութիւն մտացն:

Եօթներորդ՝ զի կատարի հասակաւ և ապա փթթի, և ապա բուրէ զհոտ իւր, այսպէս պարտ է և վարդապետին. նախ կատարիլ հասակաւ և իմաստիւֆ, և ապա յայտնիլ աստիճանաւ, և ապա ուսացանել զայլս. «Զի մի՛ մատաղատունկ ի դատաստանն սատանայի անկցի ասէ առաքեալն»: Զայս և Տէր մեր պանեաց մինչ ի յրումն երեսնամեայ հասակին, ուր և ծածկեալ են ամենայն գանձ իմաստութեան և գիտութեան:

Ութերորդ՝ զի հինգ պատենիւֆ պահպանի, այսպէս և նա հինգ զգայարանօֆ պահէ զոգի իւր, մանաւանդ, թէ «Հինգ բանիւֆ որ ի մէջ Եկեղեցոյ խօսի ըստ առաքելոյն»:

Իններորդ՝ զի խոշոր է պատենալն, և վարդապետին պարտ է խոշոր վարուֆ և խոշորագգեստ լինել, և մի՛ կոկեալ և փերետեալ զարդուֆ, որում մեղկութիւն է շօշափելեաց:

Տասներորդ՝ զի ի մէջ փշոց է պարսպեալ, և վարդապետին պարտ է խերկել զքրմրեալսն, սաստել անխրատից և յանդիմանել զմեղաստէրս, ըստ այնմ, «Սաստեա՛, յանդիմանեա՛»:

Մեծասաներորդ՝ զի բժշկական է հիւանդաց, և յառակս ասի, «Բժշկութիւն է ի լեզուի

նորա», զի բանիւ ֆարգութեան բժշկէ զհիւանդացեալս մեղօֆ յոյս տալով ապաշխարութեան և ներումն բողոքեան:

Երկուտասաներորդ՝ յինչ իր որ մերձենայ՝ տայ զհօտ իւր, այսպէս և վարդապետն առ ո՛ր և իցէ՛ զբանս և զվարս իւր ուսուցանէ նոցա, զի նմանս իւր արասցէ, որպէս հօր զմերձակայս իւր շերմ և յուսաւոր առնէ, և մի՛ որպէս զշուր ի խառնեալսն փոխեցի:

Երեքտասաներորդ՝ զի են ի վարդից ոմանք՝ որք երկատեսակֆ են, նոյնպէս և վարդապետին ունելի է կրկին բանս, այսինքն ա՛յլ ազգ առ ուղղափառսն, և ա՛յլ ի հերձուածողս, ի հաւատացեալս և յանհաւատս, յիմաստունս և ի տգէտս և յայլսն. ըստ դիմացն՝ ըստ տեղւոյն՝ և ըստ ժամանակին խօսել զբանն, զի այն է սուր երկսայրի տուեալ ի ձեռս նոցա:

Չորեքտասաներորդ՝ ի փոքր և ի նուաւս տունկս ունի զծաղիկն. այսպէս ի նուաւս և ի ցածուն հոգին հանգչի աստուածային բանն, ըստ որում՝ «Ես յո՛ր հանգեայց, երէ ոչ ի հեզս և ի խոնարհս»: Զոր օրինակ մորենին վառեալ և ծաղկեալ էր ի Սինա, և ոչ մեծ ծառֆ: Եւ տես զի ամենայն հիւղ որ պտուղ ունի՝ խոնարհեալ է, և «Հովիտֆ բազում արասցեն ցորեան», ուր ժողովին ամենայն բազմութիւնք շուրց:

Հնգեքտասաներորդ՝ զի յետոյ ծաղկի ի գարնան, նմանապէս և ծաղիկ վարդապետին է ի գարնանաշարժ յարութեանն. այն որ ասէ. «Մառայ բարի և հաւատարիմ»: Եւ թէ՛ «Ո՛ր շահի գարծաթ բանին՝ տացի և յաւելցի ունեյ իշխանութիւն ի վերայ տասն ֆաղաֆաց»: Այսքան առ այս:

(ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՆԱՑԻ. «Քարոզագիրք», «Զմեքան հատոր», Կոստանդնուպոլիս, 1740 թ., էջ 168—170):

